

ОЦІНКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ СУМІСНОСТІ СПОРТСМЕНІВ В КОМАНДІ
(на прикладі волейбольної команди вищої ліги «Буревісник»)

Постановка проблеми, її актуальність. Сучасний етап розвитку спортивних досягнень в країні вимагає від спеціалістів в сфері фізичного виховання і спорту все більшої уваги щодо питань міжособових відносин в спортивних командах. Відносини, які складаються у середині спортивного колективу, слугують міцним підґрунтям формування, як монолітного колективу, так і особистості спортсменів. Питання про те, які фактори характеризують розвинутий спортивний колектив, без перебільшення можна віднести до розгляду першочергових в теорії і психології спорту [5].

Питаннями розробки та обґрунтування шляхів організації роботи в спортивній команді на основі різноманітності підходів, в тому числі і психологічних, займалися такі вчені як: Н.І. Іванова, 1990; В.В. Андреев, 1999; Г.В. Ложкін, С.С. Бринзак, 2006 та інші.

Більшість вчених приходять до думки, що однією із головних умов успішної взаємодії є найменування відносної якості сумісності спортсменів. Серед факторів, які впливають на міжособові відносини, менше всього вивченими залишається фактор психологічної сумісності. Практика великого спорту показує, що для досягнення високих спортивних результатів необхідні: фізична підготовка, оволодіння на рівні сучасної науки і спорту технікою і тактикою, воляова підготовка. Але все це не забезпечить досягнення мети, якщо не буде поєднання з високими особистісними якостями спортсменів, згуртуванням їх в монолітний колектив, без прояву психологічної сумісності в команді. Адже, відомо немало прикладів, коли відмінності в поглядах, мотивах, життєвих цінностях двох чи

декількох спортсменів створювало негативний вплив на продуктивність їх спільної діяльності [5].

Таким чином, актуальність даної роботи обумовлена великим значенням поставленої проблеми, недостатнім освітленням питань, які відносяться до вивчення системи прогнозування психологічної сумісності спортсменів та обґрунтування методології її оцінки в команді.

Мета дослідження. Дати оцінку психологічної сумісності спортсменів в волейбольній команді «Буревісник».

Методи дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилась з висококваліфікованими спортсменами волейбольної команди «Буревісник» м. Чернігів в 2006 р., в дослідженнях прийняли участь 13 спортсменів. Визначались індивідуально-психологічні характеристики спортсменів та команди за психодіагностичними методиками: виявлення відношення до тренувальної і змагальної діяльності [4], методика визначення направленості особистості [3]; методика дослідження групових ролей, методика визначення „групових ролей” [6], методи математичної статистики.

Результати дослідження. Аналізуючи підібрані нами методики для визначення психологічної сумісності, можна констатувати те, що команда «Буревісник» має чотири мікрогрупи та двох лідерів, Жула В.П., Носко Р.В, які мають два протилежних підходи до спільного управління групою. Розподіл групових ролей відбувається в команді між двома лідерами, що підтверджує неоднорідність спортивного колективу. Більшість волейболістів – 92 % вважає своє відношення до тренувань та змагань високим. Тренер вважає, що 30 % волейболістів команди мають високе відношення до тренувань та змагань, 70 % – вище за середнє. Взаємооцінка показує наступне розподілення у 7 % – волейболістів, відношення до тренувальної і змагальної діяльності, як вважають партнери команди високе; 40 % – вище за середнє 38 % – середнє; 15 % – нижче за середнє. Аналізуючи методику вивчення направленості особистості (розроблену М. Рокичем), ми визначили, що в середньому направленість

особистості волейболістів команди «Буревісник» спрямована: на себе у 42 %, на взаємодію у 28 %, на завдання у 30 %. Аналізуючи показники змагальної емоційної стійкості ми визначили наступне: 23 % волейболістів мають вище за середній рівень психічної надійності, 7 % відповідають середньому рівню, 70 % мають нижче за середній рівень. Вище за середній рівень саморегуляції ми виявили у 85 % волейболістів, та 15 % мають середній рівень. Мотиваційно-енергетичний компонент у 15 % волейболістів відповідає середньому рівню, а 85 % спортсменів мають нижче за середній рівень. Стійкість до перешкод у 30 % волейболістів має нижче за середній рівень, та 70 % мають вище за середній рівень.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

1. В науково-методичній літературі немає єдиної думки щодо розуміння сутності психологічної сумісності спортсменів в команді. Все це веде до відсутності єдиного методичного підходу в вивченні даного феномену, а інколи і до обманливої інтерпретації отриманих даних, необґрунтованих рекомендацій. У зв'язку з цим виникає проблема пошуку об'єктивних шляхів дослідження психологічної сумісності.
2. Отриманні дані, дали можливість констатувати стан сумісності гравців в волейбольній команді «Буревісник» та розробити рекомендації тренерам, щодо підвищення рівня психологічної сумісності спортсменів.

Література

1. Андреев В.В. Формирование команды. – 2 изд., перераб. и доп. – М.: Сфера, 1999. – 543 с.
2. Иванова Н.И. Исследование взаимоотношений в спортивном коллективе // Тезисы докладов XI Всесоюзной научно-практической конференции психологов спорта. – Минск, 1990. – С. 251-252.
3. Кинчер Д. Книга о твоих знакомых: 40 – тестов экспериментов / А. Голубев (пер. с англ.). – СПб.: Питер, 1997. – 224 с.

4. Коломийцев Ю.А. Исследования влияния межличностных отношений на эффективность спортивной деятельности: Дис. канд. психол. наук: 19.00.05. – М., 1973.
5. Ложкін Г.В., Бринзак С.С., Драчук А.І., Костюкевич В.М. Психологічний клімат спортивної команди. Навчально-методичний посібник для студентів інституту фізичного виховання і спорту. – Вінниця: ВДПУ імені М. Коцюбинського, 2006. – 113с.
6. Энциклопедия психологических тестов. Общение, лидерство, межличностные отношения. – М.: ООО «Изд-во АСТ», 1997. – 304 с.

Авторська довідка

Прізвище	Синіговець
Ім'я	Ігор
По батькові	Васильович
Місце роботи	Чернігівський державний педагогічний університет імені Т.Г.Шевченка
Посада	старший викладач кафедри спорту та спортивних ігор
Вчений ступінь	кандидат наук з фізичного виховання і спорту
Вчене звання	_____
Телефони	Домашній 8-046-2-66-66-93
	Мобільний 8-097-723-37-84
Домашня адреса	40013, м. Чернігів, вул. Воїнів-Інтернаціоналістів-1 гурт-4 кімната № 209
e-mail	senegovets@mail.ru